

Bolest a její hranice. Interdisciplinární přístup z pohledu fenomenologie, enaktivismu a neurověd

Chronická bolest je celosvětově významným sociálně-medicínským problémem s vysokými následnými náklady. Syndromy bolesti jsou však jako samostatné onemocnění uznávány až od poloviny 20. století. Zatímco nocicepce popisuje smyslové vnímání bolestivého podnětu, bolest popisuje stav prožívání takové události, její interpretaci z hlediska významu pro postiženého a prožívání řady souvisejících emocí. Zde se ukazuje, že bolest je subjektivní, kontextově závislý, a tudíž také modifikovatelný fenomén, který podléhá vědomé i nevědomé interpretaci jedince z hlediska jejího projevu a formy. Z této komplexnosti je zřejmé, že empirické lékařské vědy samy o sobě nemohou vysvětlit všechny aspekty bolesti. Proto se také stala předmětem fenomenologického výzkumu. Filozofický pohled na bolest je přinejmenším stejně mnohotvárný a lze k němu přistupovat z nejrůznějších perspektiv.

V následujícím textu se pokusíme charakterizovat bolest z filozofického - fenomenologického a enaktivistického -, ale také neurovědeckého hlediska. Jako vůdčí struktura této úvahy nám poslouží koncept tělesné hranice: jaký je vztah mezi bolestí a vnímáním tělesných hranic? Existuje vzájemný vliv? A lze toto vnímání modifikovat ve prospěch pacienta trpícího bolestí? Analogicky k těmto úvahám o prostorovosti bude rozvíjena teorie proměnlivosti časovosti prostřednictvím chronické bolesti a účinků, které to má na postiženého jedince.

Na základě takto získaných poznatků bude analyzován vzájemný vliv bolesti a tělesného schématu. Na základě tohoto interdisciplinárního přístupu bude ukázáno, jak bolest masivně brání rozvoji autonomního jednání jedince v jeho fenomenologické nice, a tím i realizaci jeho svobodné vůle, a to až do zániku. Možné řešení tohoto dilematu bolesti lze odvodit z psychologie: Techniky založené na kognitivně-behaviorální intervenci, tréninku všímavosti a existenciální analýze mohou pacientům s chronickou bolestí přinést úlevu. Na tomto pozadí tento článek končí pohledem na existenciální psychoterapii.